

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihop - framtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen (Ds 2017:8)

Sammanfattning

Här följer en sammanfattning av Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) synpunkter på förslagen i promemorian samt andra mer övergripande synpunkter gällande skrivelsen.

- SKL anser att staten bör höja ambitionsnivån gällande anslagsutvecklingen för kultursamverkansmodellen. På så sätt tar man ett hållbart finansiellt ansvarstagande för den kulturella infrastrukturen och möjliggör ett arbete för jämlik tillgång till och delaktighet i kulturlivet i hela landet.
- SKL är positiv till att dialogen mellan den nationella och regionala politiska nivån formaliseras. SKL föreslår att:
  1. den politiska dialogen bör ske åtminstone två gånger per år för att bli verkningsfull och att den fördjupning som behövs ska kunna få utrymme,
  2. den politiska dialogen bör behandla kulturpolitiska frågor där den nationella och regionala nivån berörs, samt hur kulturpolitiken möter andra politikområden,
  3. den politiska dialogen bör ses som samråd där staten har möjlighet att stämna av kommande kulturpolitiska prioriteringar och satsningar samt eventuella myndighetsuppdrag som berör regional kulturverksamhet,
  4. dialogen bör vara ett sammanhang för att diskutera eventuella förändringar i kultursamverkansmodellens struktur och omfång.
- SKL anser att en tydlig och förankrad process för framtida utveckling eller utvidgning av modellen behöver komma till stånd.
- SKL avstyrker förslaget att lägga till bild- och formområdet i förordningen med anledning av att staten inte tillför medel till ändamålet.
- SKL ser inte behovet av att lyfta ut konst- och kulturfrämjande verksamhet ur förordningen.
- SKL ställer sig positiva till förslaget om att låta en oberoende aktör ges i uppdrag att se över hur uppföljningen och utvärderingen av kultursamverkansmodellen kan förbättras.

Varje avsnitt i promemorian behandlas mer utförligt under respektive kapitelrubrik.

Inledande ställningstagande

I promemorian görs inga förslag eller bedömningar gällande den statliga anslagsutvecklingen för kultursamverkansmodellen. Regioner, landsting och kommuner har de senaste åren tagit ett stort ansvar för att den regionala kulturverksamheten ska kunna hålla en god nivå och utvecklas. Statens anslagsutveckling har varit svag vilket blir särskilt problematiskt när det gäller de årliga verksamhetsstöden. Det gör att anslaget urholkas och ansvarsfördelningen mellan stat, region och kommun förskjuts. Det gör också att den nationella politiken om jämlik tillgång till och delaktighet i kulturlivet försvagas. Regionala kulturverksamheter behöver en hållbar finansiering för att kunna verka.

Förbundets ställningstagande

- SKL anser att staten bör höja ambitionsnivån gällande anslagsutvecklingen för kultursamverkansmodellen. På så sätt tar man ett hållbart finansiellt ansvarstagande för den kulturella infrastrukturen och möjliggör ett arbete för jämlik tillgång till och delaktighet i kulturlivet i hela landet.

2.2 Kultursamverkansmodellens inriktning och omfattning

Förslag: Bild och formområdet pekas f.r.o.m 2018 ut som ett område som kan få stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen. Samtidigt tas konst- och kulturfrämjande verksamhet bort som ett eget område och inkluderas istället inom respektive verksamhetsområde.

Bedömning:

Statens kulturråd bör aktivt verka för att inom befintliga ramar minska skillnader när det gäller tillgång till kultur i hela landet.

I avsnittet resonerar man också om möjligheter för staten att aktivt stödja enskilda regionala verksamheter av nationellt intresse.

Flera landsting och regioner har visat intresse för att föra in bild och formområdet men alla de företrädare som SKL varit i kontakt med betonar vikten av att staten medfinansierar nya områden i modellen för att det ska kunna bli en långsiktig förändring.

Inom förordningen ryms idag bild- och formområdet som en del av museiverksamheten på de regionala museer som har uppdrag inom konstområdet samt under rubriken konst och kulturfrämjande verksamhet. Stora delar av det som regioner och kommuner gör inom bild och formområdet ligger därför utanför kultursamverkansmodellen. Att föra in bild och formområdet som ett eget område i modellen riskerar därför att skjuta över tillgången till bild och form i landet på regionerna och samtidigt få det att framstå som ett område där staten bidrar till den

regionala kulturverksamheten mer än man gör. Då bild och formområdet dessutom av flera olika aktörer lyfts fram som ett konstområde med svag struktur och svåra försörjningsvillkor för många kulturskapare skapar detta en förväntan på ökade insatser från det offentliga. Det bör staten vara med och finansiera.

Konst och kulturfrämjande verksamhet är i många landsting och regioner en vital del av utvecklingen av det regionala kulturlivet, här sker också mycket samverkan mellan olika konstområden samt möjligheter att föra in nya eller gränsöverskridande konstnärliga uttryck i modellen. Med dagens förordningstext är det redan möjligt för regioner och landsting att organisera detta som man finner bäst.

I promemorian nämns inte hur staten anser att processen för eventuella förändringar i modellen skall genomföras i framtiden. Då modellen skapats utifrån de områden där det funnits en samfinansiering mellan stat, regioner, landsting och i många fall även kommuner behöver former för hur modellens utveckling och eventuella utvidgningar av modellen komma till stånd. Då har man goda förutsättningar för att det man vill åstadkomma på ett område inte medför försämringar på ett annat. Förändringar i omfattning påverkar hela kultursamverkansmodellen.

Förbundets ställningstagande

- SKL avstyrker förslaget att lägga till bild- och formområdet i förordningen med anledning av att staten inte tillför medel till ändamålet. Genom bild och form som ett eget område i förordningen följer förväntningar på förstärkningar inom konstområdet som skjuts över på regioner, landsting och kommuner.
- SKL ser inte behovet av att lyfta ut konst- och kulturfrämjande verksamhet ur förordningen.
- En tydlig och förankrad process för utveckling eller utvidgning av modellen behöver komma till stånd.
- SKL delar departementets bedömning att utveckla modellen med det ramverk som nu är i bruk innan fler områden tillförs till förordningen.
- SKL föreslår att regeringskansliet påbörjar ett arbete för att bereda frågan om hur man bäst underhåller och utvecklar modellen där olika parter perspektiv kommer fram.
- SKL eftersöker ett förtydligande kring bedömningen att Kulturrådet ska arbeta aktivt för att minska skillnader inom befintliga ramar. Uppdraget är mycket knapphändigt beskrivet och går inte att bemöta.
- SKL ställer sig positiva till resonemanget om att staten aktivt ska stödja enskilda regionala verksamheter av nationellt intresse utanför kultursamverkansmodellen.
- SKL ställer sig också positiva till skrivningarna som betonar de statliga institutionernas och myndigheternas uppdrag att vara verksamma i hela landet.

2.3 Filmområdets roll inom kultursamverkansmodellen

Bedömning:

Filmområdets roll och utveckling inom ramen för kultursamverkansmodellen bör utvärderas.

Det lokala och regionala engagemanget för filmpolitik lyfts i promemorian och man skriver fram goda möjligheter till samverkan med den regionala politiska nivån. Kulturdepartementet har här hörsammat SKL:s synpunkter kring vikten av samråd och samverkan mellan stat, landsting, regioner och kommuner gällande filmpolitiken. SKL har också tidigare efterfrågat överläggningar med departement, landsting, regioner och kommuner.

Förbundets ställningstagande

- SKL ställer sig bakom departementets bedömning av att den nya statliga filmpolitiken skapar utrymme för utökad samverkan mellan den statliga och regionala politiska nivån.
- SKL ställer sig positiva till att politiska överläggningar görs inom ramen för den formaliserade dialogen.
- SKL ser värdet av en utvärdering av filmområdet men vill se en annan utgångspunkt än filmområdets roll i kultursamverkansmodellen. SKL föreslår att fokus ligger på hur samverkan och samspelet mellan statliga och regionala insatser på filmområdet fungerar (både inom och utom kultursamverkansmodellen), samt att interaktionen mellan näringspolitik och kulturpolitik blir belyst.

2.4 Utvecklingsbidrag för strategiska prioriteringar

Bedömning:

Utvecklingsbidrag bör fortsatt fördelas av Statens kulturråd för att främja strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse och användas som styrmedel av regeringen för att peka ut särskilt prioriterade områden.

I promemorian lyfts också att en dialog om vilka områden som ska prioriteras för utvecklingsbidragen bör föras mellan nationell och regionalnivå. För att stärka förutsättningarna för ett hållbart utvecklingsarbete är det viktigt att det finns en förankring regionalt gällande de områden som staten destinerar utvecklingsmedel till. Det är också avgörande att utformningen av utvecklingsbidragen tar hänsyn till mindre regioners förutsättningar för utvecklingsinsatser.

Förbundets ställningstagande

- SKL är positiva till att en dialog ska föras mellan nationell och regional nivå kring vilka områden som ska prioriteras. Detta görs lämpligen under den formaliserade dialogen.

2.5 Samtliga landsting med i kultursamverkansmodellen

Bedömning:

Förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet bör upphöra att gälla. Fr.o.m. 2019 bör statens stöd till regional kultur regleras i förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

I avsnittet nämns också att man fortsatt vill ”titta på” hur Stockholms kommun och andra storstadskommuner ges utrymme inom kultursamverkansmodellen. Skrivningen i promemorian är mycket vag och det är svårt att bedöma vad syftet är med att belysa storstädernas situation särskilt eller vad det skulle kunna komma att innebära för samverkan i modellen som helhet. Olika kommuner har olika förutsättningar för sitt kulturpolitiska arbete, det gäller oavsett storlek, och det är därför en angelägenhet att kultursamverkansmodellen fungerar väl för alla kommuner. Det är samtidigt viktigt att finna medvetna förhållningssätt till det ansvar kommuner med stora kulturinstitutioner eller med andra stora kultursatsningar tar för tillgången till professionell kultur i landet.

Förbundets ställningstagande

- SKL ställer sig positiva till att alla landsting och regioner omfattas av kultursamverkansmodellen.
- SKL ställer sig frågande till formuleringen om att fortsatt titta på hur storstadskommunerna ges utrymme i modellen eftersom det är knapphändert underbyggt i promemorian. SKL ser att det finns skäl att se över förutsättningarna för Stockholm i samband med inträdet i modellen.
- SKL menar att det är viktigt att kultursamverkansmodellen är en sammanhållen modell som fungerar väl för alla kommuner oavsett storlek.

2.6 Samråd med civila samhället

Bedömning:

Dialogen med det civila samhället bör utvecklas inom kultursamverkansmodellen. Det bör ske genom att landstingen vid framtagandet av kulturplaner tydliggör metoderna för och syftet med dialogerna för det civila samhällets aktörer.

Kulturplanerna är regionerna och landstingens politiska planer och de är framtagna efter samråd med kulturskapare och civilsamhälle. I Statens kulturråds riktlinjer för uppföljning av kultursamverkansmodellen framgår att regioner och landsting redan idag förväntas inkomma med beskrivningar av samråden med civilsamhälle och kulturskapare.

Samråden med civilsamhället spelar en stor roll för överblicken kring hur det civila samhällets insatser på kulturområdet samspelar med regionernas och kommunernas insatser. Samråden ger förutsättningar att ta vara på de kunskaper och synpunkter som

civilsamhället har kring regional kulturverksamhet. De ger också en möjlighet för regionerna att se hur man kan stärka civilsamhällets möjligheter att samverka med bland annat regionala kulturverksamheter men även för hur man inom sina uppdrag kan stärka civilsamhällets förutsättningar på andra sätt.

SKL förstår civilsamhällesaktörernas behov av tydliga resultat av samråden, men då inte medel för stöd till civilsamhällesaktörerna är en del av modellen så finns det alltid en risk för besvikelse kring resultatet av samråden. Det är därför viktigt att förväntade resultat är inom områden som landsting och regioner kan påverka.

Förbundets ställningstagande

- Kulturplanerna är regionernas och landstingens politiskt beslutade planer och de bör ha rådighet över utformandet av dessa. SKL anser att de riktlinjer som Statens kulturråd utformar är tillräckliga.

2.7 Om dialogen mellan nationella och regionala politiska företrädare

Bedömning

Dialogen mellan den nationella politiska nivån och den regionala politiska nivån bör formaliseras för att främja en ökad samverkan och möjliggöra en utvecklad dialog om gemensamma politiska prioriteringar.

Den nationella dialogen kan utvecklas till en viktig arena för samverkan mellan den nationella och regionala politiska nivån och det är därför positivt att Kulturdepartementet nu vill formalisera dialogen. SKL har goda erfarenheter av regeringens arbete med Forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft och det är därför glädjande att se att forumet samt arbetet med regional utveckling uppmärksammas som ett intressant område i promemorian.

Kulturdepartementet föreslår att det genomförs ett årligt möte mellan politiker på nationell och regional nivå samt ett årligt möte mellan tjänstemännen. SKL vidhåller att en verkningsfull politisk dialog behöver en tätare frekvens än så för att nå den fördjupning i frågorna som behövs. En större täthet är också nödvändig för att man ska ha möjlighet att behandla andra frågor som berör mötet mellan den nationella och regionala kulturpolitiken. Dialogen ger också en möjlighet att behandla frågor där kulturpolitiken möter andra politikområden som exempelvis regional utveckling, hälsa och vård samt integration och etableringsfrågor.

Förbundets ställningstagande

- SKL är positiv till att dialogen mellan den nationella och regionala politiska nivån formaliseras.
- SKL föreslår att:
  1. den politiska dialogen bör ske åtminstone två gånger per år för att bli verkningsfull och att den fördjupning som behövs ska kunna få utrymme,

2. den politiska dialogen bör behandla kulturpolitiska frågor där den nationella och regionala nivån berörs, samt hur kulturpolitiken möter andra politikområden,
  3. den politiska dialogen bör ses som samråd där staten har möjlighet att stämna av kommande kulturpolitiska prioriteringar och satsningar samt eventuella myndighetsuppdrag som berör regional kulturverksamhet,
  4. dialogen bör vara ett sammanhang för att diskutera eventuella förändringar i kultursamverkansmodellens struktur och omfång.
- SKL ställer sig positiv till förslaget om att agendan ska utformas gemensamt och ser dialogen som ett forum där även för regionala företrädare kan presentera och stämna av kommande kulturpolitiska satsningar och prioriteringar. Som ett led i det arbetet föreslås regionvisa samtal en gång per mandatperiod eller i samband med en ny regional kulturplan.
  - SKL är tveksam till inrättande av ett tjänstemannaforum och föreslår att departementet avvaktar med beslut i denna fråga tills det är ytterligare belyst hur det ska fungera och vad syftet med ett kulturpolitiskt tjänstemannaforum är.
  - SKL är gärna delaktiga i kommande arbete kring hur dialogen mellan den statliga och den regionala nivån skall formaliseras mer konkret.

2.8 Mer ändamålsenlig uppföljning av kultursamverkansmodellen

Förslag:

En oberoende aktör ges i uppdrag att se över hur uppföljningen och utvärderingen av kultursamverkansmodellen kan förbättras.

Regioner och landsting fick med kultursamverkansmodellen ökade administrativa arbetsuppgifter som inte kompenserades ekonomiskt vid införandet av modellen. Det är viktigt att den uppföljning som görs är relevant och användbar – för både stat, regioner och landsting så den bidrar till att utveckla den regionala kulturverksamheten.

Förbundets ställningstagande

- SKL ställer sig positiva till förslaget.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande